

Zelfevaluaties BAG, BGT en BRO

Toelichting bij de ENSIA-zelfevaluaties geobasisregistraties

Versie ENSIA 2021-ronde
Status Definitief

Colofon

Ministerie van BZK
Directie Ruimtelijke Ordening
Afdeling Beleid Geo-Informatie

Contactpersoon
Email

Damir Brnobic
toezichthouder-bag-bgt-bro@minbzk.nl

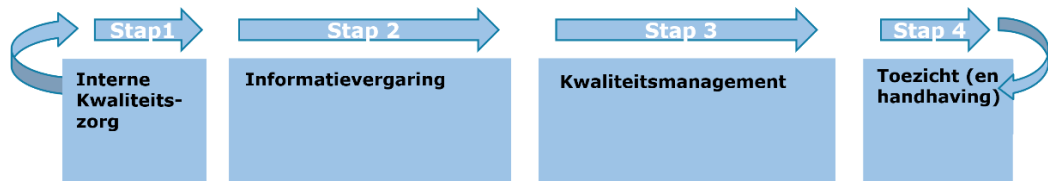
Inleiding

Vanuit de Wetten bag, bgt en bro zijn bronhouderorganisaties zoals gemeenten, provincies en waterschappen verantwoordelijk voor het bijhouden van deze geobasisregistraties. Het meedoen aan de ENSIA-zelfevaluatie maakt onderdeel uit van deze bronhouderrol. Op deze manier blijft de gegevenskwaliteit voor gebruikers gegarandeerd.

Om de verantwoordingslast tot een minimum te beperken, is de ENSIA-zelfcontrole, die bestaat uit een vragenlijst en verantwoordingsrapportage, bedoeld voor zowel de horizontale verantwoording binnen de eigen organisatie als de verticale verantwoording aan de toezichthouder BZK.

Onderdeel van vierstappenmodel

De zelfevaluatie is een instrument dat onderdeel uitmaakt van het gangbare, zogenaamde vierstappenmodel. Deze vier stappen vormen tezamen het systeem van kwaliteitsborging voor de geobasisregistraties. De zelfevaluatie hoort bij stap 2 uit het model en draagt bij aan de informatievergaring rondom de staat van de gegevenskwaliteit (en in mindere mate van de beheerorganisatie):

Resultaten van de zelfevaluatie kunnen, al dan niet in combinatie met het materiële beeld uit de kwaliteitsdashboards (in het geval van BAG en BGT), leiden tot vervolgstappen. Te denken valt aan gesprekken in het kader van kwaliteitsmanagement, op het moment dat sprake is van structurele, hardnekkige knelpunten, en in het uiterste geval formeel toezicht. Dit laatste komt in de praktijk nauwelijks voor, omdat serieuze knelpunten veelal zelf door bronhouders worden opgepakt (via interne kwaliteitszorg) en kwaliteitsmanagement dat voorkomt door tijdig aan de bel te trekken bij bronhouders.

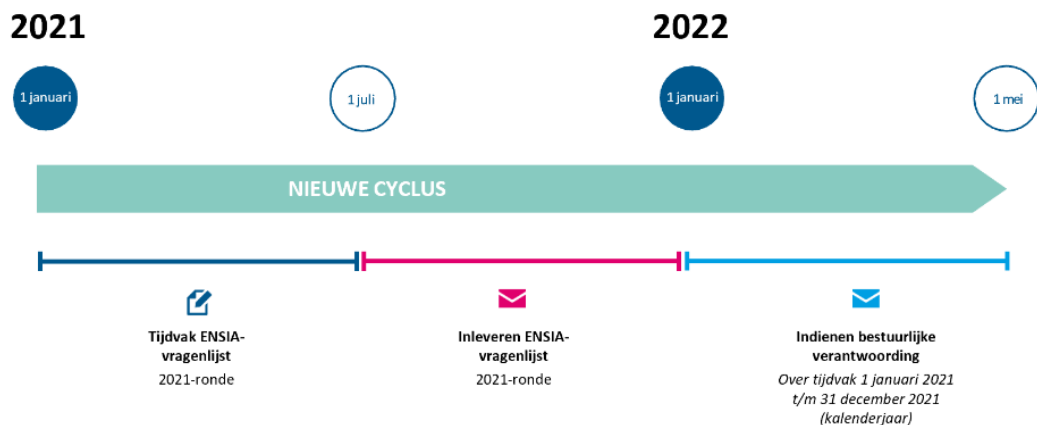
Jaarcyclus

Het verantwoordingsjaar 2021 loopt van 1 januari t/m 31 december. In de geest van de ENSIA-systematiek is het de bedoeling om direct in juli al de vragenlijst in te vullen over het eerste halfjaar, direct eventuele verbetermaatregelen te formuleren, in het tweede halfjaar eventuele verbeteringen in te zetten of af te ronden en tot slot over het hele jaar verantwoording af te leggen middels de bestuurlijke verantwoordingsrapportage.

Hierbij zijn een aantal mijlpalen van belang:

- Het tijdvak van de vragenlijst loopt van 1 januari t/m 30 juni;
- Het indienen van de vragenlijst kan van 1 juli t/m 31 december via de ENSIA-tool (met dus het advies om deze in juli al in te vullen);
- De bestuurlijke verantwoordingsrapportage beslaat het hele kalenderjaar (dus tijdvak vragenlijst + 2^e halfjaar voor eventuele verbeteringen);
- Het indienen van de bestuurlijke verantwoordingsrapportage kan van 1 januari t/m 30 april in het opvolgende jaar via de ENSIA-tool.

Deze ENSIA-jaarcyclus sluit aan op de reguliere planning- en controlcyclus van bronhouderorganisaties.

Vragenlijsten

De ENSIA-vragenlijsten BAG, BGT en BRO zijn tot stand gekomen in samenwerking tussen de toezichthouder BZK, enkele bronhouderorganisaties en het ENSIA-team (VNG-Realisatie).

Opbouw

De vragenlijsten zijn als volgt opgebouwd:

- Categorie 1: Gegevenskwaliteit
 - Onderdeel 1: Kwaliteitseisen
 - Onderdeel 2: Kwaliteitsverbeteringstrajecten
- Categorie 2: Proces en organisatie
 - Onderdeel 1: Borging proces
 - Onderdeel 2: Verbetermaatregelen

Categorie 1 gaat over de gerealiseerde gegevenskwaliteit, voor zover deze meetbaar is. In onderdeel 1 staan bekende kwaliteitsbegrippen als 'juistheid', 'volledigheid' en 'actualiteit' centraal die van belang zijn voor gebruikers van geobasisgegevens. Over de voortgang van eventuele verbetertrajecten, die gezien het belang van de gebruiker extra aandacht verdienen, worden vragen gesteld in onderdeel 2.

Aantekening hierbij is dat een beroep gedaan wordt op de eigen verantwoordelijkheid van de bronhouder. Ook al wordt een voldoende gescoord op de totale zelfevaluatie; mocht de voortgang op een voor de gebruiker belangrijk thema desondanks achterblijven, dan is het nadrukkelijk de bedoeling dat hiervoor alsnog een verbetermaatregel wordt geformuleerd. Het gaat dus niet om het 'eindcijfer' van de zelfevaluatie, maar om het blootleggen van issues waar ofwel de eigen organisatie dan wel de maatschappij last van heeft.

Categorie 2 richt zich in eerste instantie op de beheerorganisatie. Hoewel de 'output' centraal staat, namelijk de gegevenskwaliteit, is het van belang te beoordelen in hoeverre er sprake is van continuïteit. De kwaliteit kan bijvoorbeeld op een bepaald moment best goed zijn, maar als de vervangbaarheid niet op orde is, kan toch sprake zijn van een bedreiging voor de kwaliteit op middellange termijn. De bedoeling is op te sturen op dergelijke proces- en organisatieknelpunten nog voordat de negatieve gevolgen ervaren worden in de data.

Tot slot, en van groot belang, is onderdeel 2 dat kijkt naar wat er concreet beter zou moeten. Daarbij wordt nadrukkelijk ook teruggekeken naar eerder geformuleerde verbeteringen. Vanzelfsprekend is het, in ieder geval voor de toezichthouder BZK, dat zwaarder getild wordt aan verbetermaatregelen die jaarlijks terugkeren. In die gevallen lukt het de bronhouder namelijk blijkbaar niet om geconstateerde structurele uitdagingen het hoofd te bieden.

Puntensysteem

Om de prestaties van bronhouders met betrekking tot de verschillende registraties te kunnen benchmarken tegen die van andere, wellicht vergelijkbare, organisaties is een scoremethodiek aan de vragenlijst verbonden.

Afhankelijk van het gewicht van het onderwerp van de vraag en het daarbij gegeven antwoord, wordt een aantal punten toegekend. Aan het eind van de vragenlijst worden alle scores bij elkaar geteld.

Zoals ook in het vorige hoofdstuk al aangegeven; het idee is niet om minder goede onderdelen te compenseren, maar om zelfinzicht op te doen aangaande mogelijke structurele tekortkomingen. Een voldoende wil dus niet zeggen dat het niet nodig is om aan bepaalde thema's te werken.

BAG

Voor de BAG zijn maximaal 140 punten te verdienen. Een voldoende geldt vanaf 105 punten of 75%.

BGT

Voor de BGT zijn maximaal 110 punten te verdienen. Een voldoende geldt vanaf 82,5 punten of 75%.

BRO

Voor de BRO zijn maximaal 90 punten te verdienen. Een voldoende geldt vanaf 54 punten of 60%. De lat ligt bij de BRO ook in 2021 iets lager, omdat de registratie zich nog in de transitiefase bevindt.

Verantwoordingsrapportage

In eerste instantie biedt de ingevulde vragenlijst de bronhouder zelfinzicht ten aanzien van de gegevenskwaliteit en beheerorganisatie. De bedoeling is niet dat gemicromanaged wordt op incidenten, maar wel dat eventuele structurele tekortkomingen aan het licht komen en dat de bronhouder daar zelf aan gaat werken.

Formeel gezien legt het dagelijks bestuur vervolgens verantwoording af aan de interne waakhond. In het geval van bijvoorbeeld gemeenten houdt dat in dat het college zich verantwoordt over het bijhouden van de geobasisregistraties aan de gemeenteraad. In de praktijk staat het dagelijks bestuur vaak verder af van de uitvoeringspraktijk van de vakspecialisten. Daarnaast is domeinkennis vereist om een effectieve verantwoording over geobasisregistraties inhoudelijk uit te werken. Met deze gegevens is rekening gehouden tijdens de totstandkoming van deze voor de 2021-ronde vernieuwde model-bestuurlijke verantwoordingsrapportage.

De model dient daarom de volgende doelen:

1. Het rapport bevat een jaarlijkse 'managementsamenvatting', zodat management en bestuur zelf op hoofdlijnen geïnformeerd blijven en direct kunnen sturen op eventuele knelpunten;
2. Het rapport geldt als verantwoording aan de interne toezichthouder, zodat dat orgaan kan controleren in hoeverre de uitvoeringsorganisatie haar taken naar behoren uitvoert en op welke manier de burger erdoor wordt geraakt.

Daarnaast is het model ontwikkeld vanuit twee invalshoeken:

- Wat zijn de voor- en nadelen van goede dan wel minder goede geobasisgegevens voor de eigen organisatie;
- Er geldt een wettelijke verplichting ten aanzien van de gerealiseerde gegevenskwaliteit, omdat (landelijke) gebruikers hierom vragen.

Het idee achter de bestuurlijke verantwoordingsrapportage is in eerste instantie dat de bronhouder intrinsiek gemotiveerd is (of wordt) om de basis op orde te houden (of brengen), omdat helder is welke maatschappelijke doorwerking geo-informatie heeft. Daarom stuurt het sjabloon ook aan op het leggen van een relatie tussen enerzijds de staat van de geobasisregistraties en anderzijds relevante maatschappelijke opgaven. Daarmee wordt zowel management, dagelijks bestuur als de interne toezichthouder geactiveerd. De wettelijke verplichting als argument geldt als 'slot op de deur', zodat inhoudelijke argumenten verder kracht worden bijgezet.

Deze opzet zorgt ervoor dat ook de toezichthouder BZK uit de voeten kan met de informatie uit de verantwoordingsrapportage. Immers, de bronhouder heeft oog voor zowel de eigen voordelen als het belang van de (landelijke) gebruiker en eventuele knelpunten worden in beginsel bij de bron zelf opgelost.